

Леся ЛУЖНА
студентка факультету банківського бізнесу
Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник:
к.е.н., доцент кафедри банківської справи Іващук О.О.

КРИПТОВАЛЮТИ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ГРОШЕЙ

Активний розвиток і трансформація інформаційних технологій призводить до змін в сучасній економічній системі. На даний час в Україні працюють системи розрахунків електронними грошима. Комплексна програма зростання фінансового сектору України до 2020 року включає в себе розвиток безготівкових платежів при застосуванні електронних грошей. Перспективним напрямом для нашої країни є впровадження концепції безготівкової економіки (cashlesseconomy).

Еволюція в сфері комп'ютерних технологій сприяє появі якісно нової епохи електронних грошей і зараз все частіше використовується термін «криптовалюта». Це поняття ввійшло в лексикон економістів приблизно дев'ять років тому, одночасно з першими транзакціями Bitcoin (Біткоїн) – «першої децентралізованої цифрової валюти» [1, с. 67].

Криптовалюта (від англ. cryptocurrency) – цифрова валюта, емісія якої відбувається в децентралізованій комп'ютерній мережі з використанням методів криптографічного захисту для безпечного проведення й опрацювання платежів [2]. Загалом, криптовалюта являє собою швидку і надійну систему платежів та грошових переказів, яка ґрунтується на новітніх інформаційних технологіях і не підконтрольна жодному уряду. За останніми даними в світі нараховують близько 1600 різноманітних криптовалют, які відрізняються між собою способом криптографії – Ethereum, Bitcoin, Litecoin, Dash, Peercoin та ін.

Даний термін остаточно закріпився після публікації в 2011 р. статті про систему біткоїну «Cryptocurrency» (Криптографічна валюта) в журналі Forbes [3].

Саме вищезгаданий біткоїн (Bitcoin) є найвідомішою і найдорожчою криптовалютою в світі. Головними позитивними якостями цієї валюти є відсутність емісійного центру, контролю випуску, анонімність. Угоди відбуваються виключно в електронному форматі, а купівлю-продаж можна здійснити з допомогою онлайн-бірж (напр. BTC-E), онлайн-мереж (WebMoney) чи брокера Форексу. Крім того біткоїни можна придбати у власника безпосередньо, або отримати їх в якості оплати за товари/послуги. Окремим способом отримання криптовалюти є майнінг. Він полягає у вирішенні комп'ютером користувача деяких математичних задач, внаслідок чого генеруються біткоїни [4].

Не зважаючи на значне розширення використання криптовалюти в світі, над її економічною природою та юридичним статусом досі проводяться дискусії. Залежно від країни, відношення до неї сильно різняться. Так, наприклад, Велика Британія є однією з найбільш прогресивних країн відносно використання криптовалюти (більше, ніж 30 біткоїн-банкоматів). Влада Японії прирівняла криптовалюти за статусом до фіатних грошей, таким чином перша в світі визнала їх легальним платіжним засобом [5]. У Росії, Китаї, Еквадорі, Киргизії, використання біткоїну заборонено.

У 2017 році голова Ради НБУ Б. Данилишин заявив, що біткоїн, як і решта криптовалют «є грошовими сурогатами, які не забезпечені реальною вартістю і не можуть використовуватися на території нашої країни як засіб платежу, оскільки це суперечить нормам українського законодавства». Тому всю відповідальність за

використання криптовалют несе тільки учасник даних розрахунків, а Нацбанк України не бере на себе жодну відповідальність за можливі наслідки [6].

Для розуміння економічної суті криптовалют варто проаналізувати їх на рахунок виконання класичних грошових функцій.

По-перше, криптовалюти не виконують функцію міри вартості, тобто в них не виражаються ціни на товари. Це відбувається тому, що вони не мають власної цінності: ні внутрішньої – як у випадку повноцінних грошей, ні представницької – як загальна вартість товарів, що перебувають в обігу. Також, важливим чинником є те, що ціна криптовалют непостійна, що в свою чергу робить їх непридатними для вимірювання вартості.

По-друге, у випадку біткоіна, як засобу обігу, функція також не виконується. Хоча крипто-маркетологи наголошують на рідкісних випадках оплати криптовалютою товарів/послуг, назвати це повноцінним обігом не можна. Адже, якісно він стосується переважно оплати послуг, що супроводжують сам обіг криптовалют.

Проте, найважливішим є те, що продавці (слідуючи вимогам національного законодавства) здійснювали дані угоди з допомогою банків, перед тим обмінявши біткоіни на національну валюту. Інакше кажучи, криптовалюта слугувала лиш чеком або векселем, на підставі якого одержуються реальні гроші.

Як наслідок, криптовалюти не виконують також і функцію засобу платежу, тому що, вони все одно переводяться в готівку для подальшої оплати необхідних товарів і послуг доларами, євро тощо.

Наступною грошовою функцією є «засіб нагромадження». Утворення скарбів – це не звичайне накопичення цінностей (коштовного каміння, благородних металів, творів мистецтва). Функцією грошей таке нагромадження вартості стає в силу того, що воно слугує регулятором маси грошей в обігу. А для того, щоб бути грошима потрібно виконувати попередні функції, чого криптовалюти не роблять.

Завершальною є функція світових грошей, яка, на перший погляд, повністю підходить для космополітної криптовалюти. Проте, знову через відсутність власної внутрішньої вартості, або відповідального емітента, криптовалюта відіграє роль лише посередника у, переважно доларових, розрахунках.

Підсумовуючи вищесказане, криптовалюти не можна назвати формою грошей у класичному їх розумінні, адже ними не виконується жодна з п'яти класичних функцій грошей. Разом з тим, є великі шанси того, що в найближчому майбутньому ситуація може кардинально змінитися. Саме цим можна пояснити активний інтерес до криптовалют з боку вчених, банкірів і політиків.

Література:

1. Мельниченко О.В. Організація і методологія аналізу і аудиту електронних грошей в банках : дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.09 / О.В. Мельниченко ; Житомир. держ. технол. ун-т. – Житомир, 2016. – С. 67–69.

2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/cryptocurrency>

3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.forbes.com/forbes/2011/0509/technology-psilocybin-bitcoins-gavin-andresen-crypto-currency.html#54713d2353ee>

4. Куцевол М.А. Поняття та економічна природа криптовалюти / М.А. Куцевол, О.А. Шевченко-Наумова – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/16391/1/79-85.pdf>.

5. Баликова Н. Японія визнала біткоін платіжним засобом / Н. Баликова // Голос України. – 2017. – № 61. – С. 5.

6. Лист Національного банку України «Щодо віднесення операцій з «віртуальною валютою/криптовалютою «Bitcoin» до операцій з [...] від 08.12.2014 р. № 29-208/72889. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14>

Катерина МАКОВСЬКА
студентка факультету обліку і аудиту
Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник:
к.е.н., доцент кафедри банківської справи Малахова О.Л.

БАНКІВСЬКІ КРЕДИТИ ЯК НАПРЯМ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Внесок малих підприємств в оздоровлення економіки нині явно недостатній. Це пояснюється як загальним спадом виробництва і розривом господарських зв'язків, так і тим, що не одержала розвитку державна підтримка цих підприємств. Тим часом малі підприємства як слабка ланка економічного середовища, найбільшою мірою залежать від коливань ринку, потребують державної підтримки.

Однією з важливих проблем малого бізнесу в Україні є кредитування. Кредити даються тільки під заставу або поручництво, на що не завжди мають можливість малі підприємства. Спілки малих підприємств, як і спеціальні фонди, не виступають поручителями по кредитах, які одержують ці підприємства. Немає спеціальних банків, які обслуговували б малий бізнес. Особливо в скрутному стані знаходяться приватні малі підприємства. Неможливість одержати кредит виключає спроможність конкурувати з іншими підприємствами.

Втім, слід зауважити, що задля активізації підприємницької активності в Україні існують різні організаційні форми підтримки і захисту інтересів малих підприємств, а саме: Європейський банк реконструкції та розвитку, механізм фінансування МСБ, ЄС FORBIZ та інші.

Так, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) пропонує гранти малим та середнім підприємствам для зростання їх бізнесу. ЄБРР, власниками якого є 64 країни та дві міждержавні організації, підтримує розвиток ринкової економіки і демократії. Він надає грантову підтримку малому та середньому бізнесу в Україні з 2010 року. ЄБРР допомагає підприємствам залучати висококваліфікованих консультантів, які здатні якісно трансформувати їх бізнес, і надає гранти (безповоротню фінансову допомогу) для часткової оплати послуг консультантів. Фінансування надає Європейський Союз та країни-донори.

Слід зауважити, що умовами отримання гранту ЄБРР для малих та середніх підприємств є: штат - до 250 працівників; приватна власність, в якій більше ніж 50% належить громадянам України; період діяльності підприємства не менше двох років; гарна ділова репутація; позитивна динаміка розвитку та потреба в залученні консультанта; сектори: всі, крім фінансового, страхового, тютюнового, ігрового, міцних алкогольних напоїв, військово-промислового [1].

Ще одна ініціатива для України – Механізм фінансування МСБ, другий етап якого з 2016 року спільно виконують ЄБРР, ЄІБ та Німецький банк розвитку (15,4 млн. євро). Він сприяє кредитуванню у місцевій валюті насамперед мікро-, малих та